

Hodnotenie stavu útvarov podzemných vôd

Mgr. M. Bubeníková, PhD., Výskumný ústav vodného hospodárstva

Ing. E. Kullman, PhD., Slovenský hydrometeorologický ústav

Mgr. D. Marcin, PhD., Štátny geologický ústav Dionýza Štúra

Vymedzenie útvarov podzemných vôd

- Vymedzenie a charakterizácia útvarov podzemných vôd (ÚPzV) v kvartérnych sedimentoch a predkvartérnych horninách sa v 3. plánovacom cykle PMP nemení. Vymedzených je 16 kvartérnych a 59 predkvartérnych ÚPzV.
- V SÚP Dunaja je vyčlenených 31 geotermálnych ÚPzV, z toho 4 sú nové: SK30028FKP – Turovsko-levická hrať, SK300290FK – Zvolenská kotlina, SK300300FP – Podbeskydská brázda a SK300310FP – Moldavská kotlina.
- V SR je celkovo **106** útvarov podzemných vôd.

Prehľad počtu útvarov podzemných vôd v SR a ich rozloha.

Správne územie povodia	Útvary podzemných vôd					
	kvartérne		predkvartérne			geotermálne
	Počet	Plocha (km ²)	Počet	Plocha (km ²)	Počet	Plocha (km ²)*
SÚP Dunaja	15	10 226,042	56	47 105,278	31	17 638,067
SÚP Visly	1	420,759	3	1 970,861	0	
SR	16	10 646,801	59	49 076,139	31	17 638,067

* Pri geotermálnych štruktúrach s veľmi hlbokým obehom podzemných vôd nie je možné jednoznačné priradenie útvarov geotermálnych vôd k SÚP. Pri útvaroch SK300140FK – Levočská panva (západná a južná časť) a SK300150FK – Levočská panva (severovýchodná časť) zaberajúcich súčasne plochu v SÚP Dunaja a Visly rozhodovalo prevažujúce plošné zastúpenie, a tak boli priradené k SÚP Dunaja.

Chemický stav kvartérnych a predkvartérnych útvarov podzemných vôd

- 1. Všeobecný test hodnotenia kvality (GQA test)** – obdobie 2016-2017, objekty štátnej hydrologickej monitorovacej siete kvality SHMÚ, objekty účelovej monitorovacej siete VÚVH v zraniteľných oblastiach
- 2. Test ochranných pásiem vodárenských zdrojov/chránených vodohospodárskych oblastí, resp. test kvality vody určenej na ľudskú spotrebu – test Pitná voda** – obdobie 2008-2017, vodárenské objekty 14 VS

Hodnotenie stavu útvaru podzemnej vody:

- koncentrácia ukazovateľa vo všetkých MO neprekračuje normu kvality/prahovú hodnotu,
  - koncentrácia ukazovateľa neprekračuje normu kvality/prahovú hodnotu na **< 20 %** plochy útvaru,
  - koncentrácia ukazovateľa prekračuje normu kvality/prahovú hodnotu na **> 20 %** plochy ÚPzV.
- 3. Test zhoršenia chemického a ekologického stavu súvisiacich útvarov povrchových vôd v dôsledku prieniku znečisťujúcich látok z útvarov podzemných vôd – test Povrchová voda**, obdobie 2013-2018, objekty štátnej hydrologickej siete kvality SHMÚ, objekty účelovej monitorovacej siete VÚVH v zraniteľných oblastiach

Hodnotenú boli všetky útvary povrchových vôd klasifikované v 2020 v zlom chemickom stave alebo v priemernom a horšom ekologickom stave/potenciáli a mali priemerné hodnotenie fyzikálno-chemických prvkov kvality – 3.

Hodnotenie stavu útvaru podzemnej vody:

- odhadnutý príspevok koncentrácie kontaminantu z podzemných vôd do útvaru povrchovej vody je **< 50 %**,
- odhadnutý príspevok koncentrácie kontaminantu z podzemných vôd do útvaru povrchovej vody je **> 50 %**.

Chemický stav kvartérnych a predkvartérnych útvarov podzemných vôd

Útvary podzemných vôd klasifikované v zlom chemickom stave

Kód útvaru	Plocha (km ²)	Test I GQA test	Test II Pitná voda	Test III Povrch. voda	Spoľahlivosť hodnotenia
<i>Kvartérne útvary podzemných vôd</i>					
SK1000100P	830	NH ₄ ⁺ , PO ₄ ³⁻ , SO ₄ ²⁻			2
SK1000400P	1943	NH ₄ ⁺ , PO ₄ ³⁻ , SO ₄ ²⁻ , TOC		NO ₃ ⁻	3
SK1000600P	515	NO ₃ ⁻ , SO ₄ ²⁻ , TOC			2
SK1000700P	724	NO ₃ ⁻ , Cl ⁻ , SO ₄ ²⁻ , PO ₄ ³⁻ , As, TOC		NO ₃ ⁻	2
SK1000800P	198	NO ₃ ⁻ , SO ₄ ²⁻ , PO ₄ ³⁻			2
SK1000900P	111	PO ₄ ³⁻ , SO ₄ ²⁻ , TOC			2
SK1001200P	934	pesticídy ^a			3
SK1001500P	1471	NH ₄ ⁺ , PO ₄ ³⁻			3
<i>Predkvartérne útvary podzemných vôd</i>					
SK2000200P	1485	NH ₄ ⁺	NH ₄ ⁺	NH ₄ ⁺	2
SK2001000P	6248	NO ₃ ⁻		NO ₃ ⁻	3
SK2001300P	548	NH ₄ ⁺			2
SK2002300P	2000	NO ₃ ⁻		NO ₃ ⁻	2
SK2003700P	811	NH ₄ ⁺			2

^a - suma pesticídov (atrazín, desetylatrazín, metazachlór, alachlór ESA)

Spoľahlivosť hodnotenia: 2 – stredná, 3 – vysoká

Červenou je zvýraznený útvar a znečisťujúce látky, pre ktoré boli požadované časové výnimky podľa čl. 4(4) RSV do roku 2021.

GQA test – všeobecný test hodnotenia kvality, TOC – celkový organický uhlík

V SÚP Dunaja:

v dobrom chemickom stave

- 7 kvartérnych ÚPzV,
- 51 predkvartérnych ÚPzV,

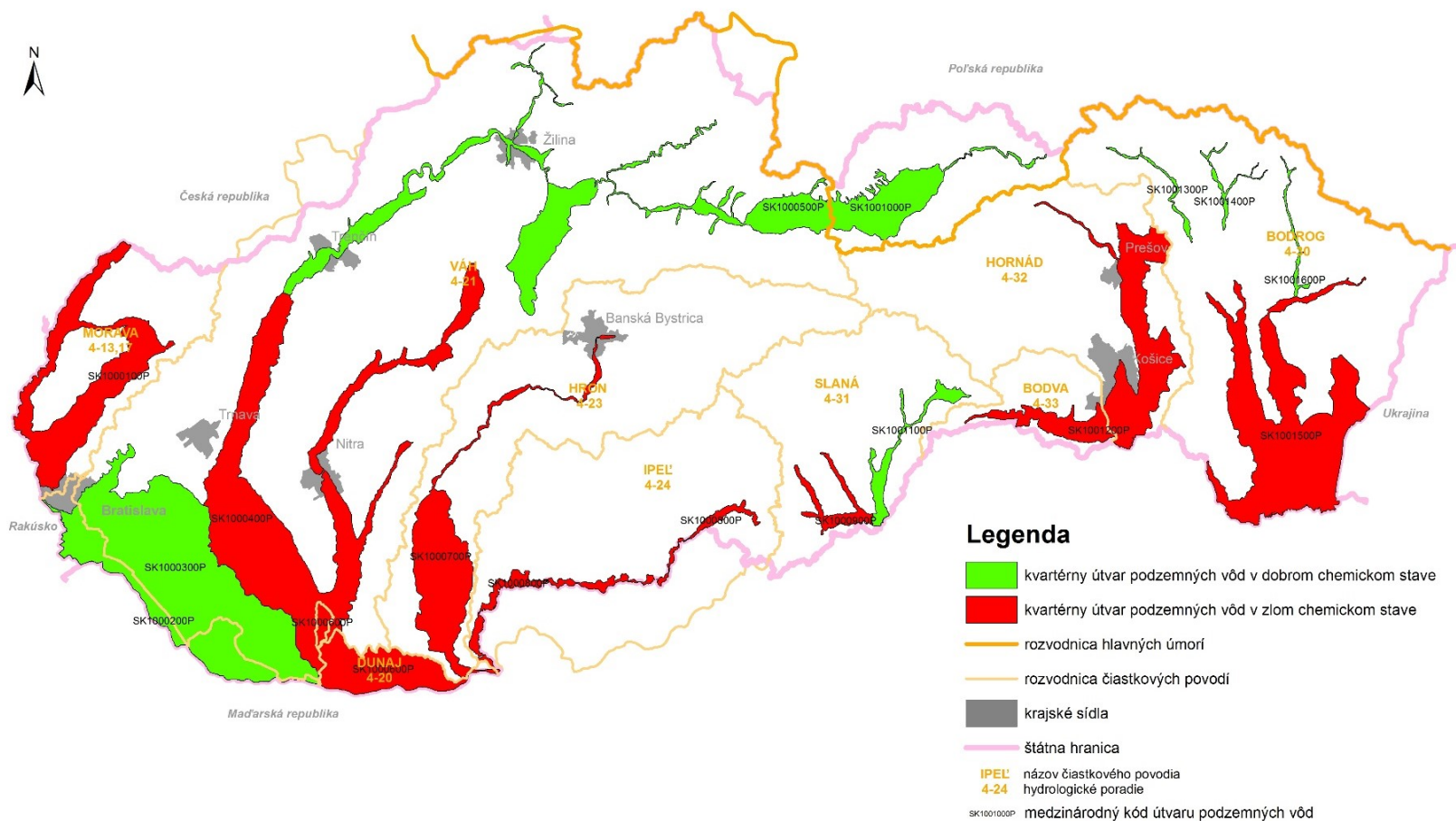
v zlom chemickom stave

- 8 kvartérnych ÚPzV,
- 5 predkvartérnych ÚPzV.

Všetky 4 ÚPzV v SÚP Visly:

- v dobrom chemickom stave.

Chemický stav kvartérnych útvarov podzemných vôd

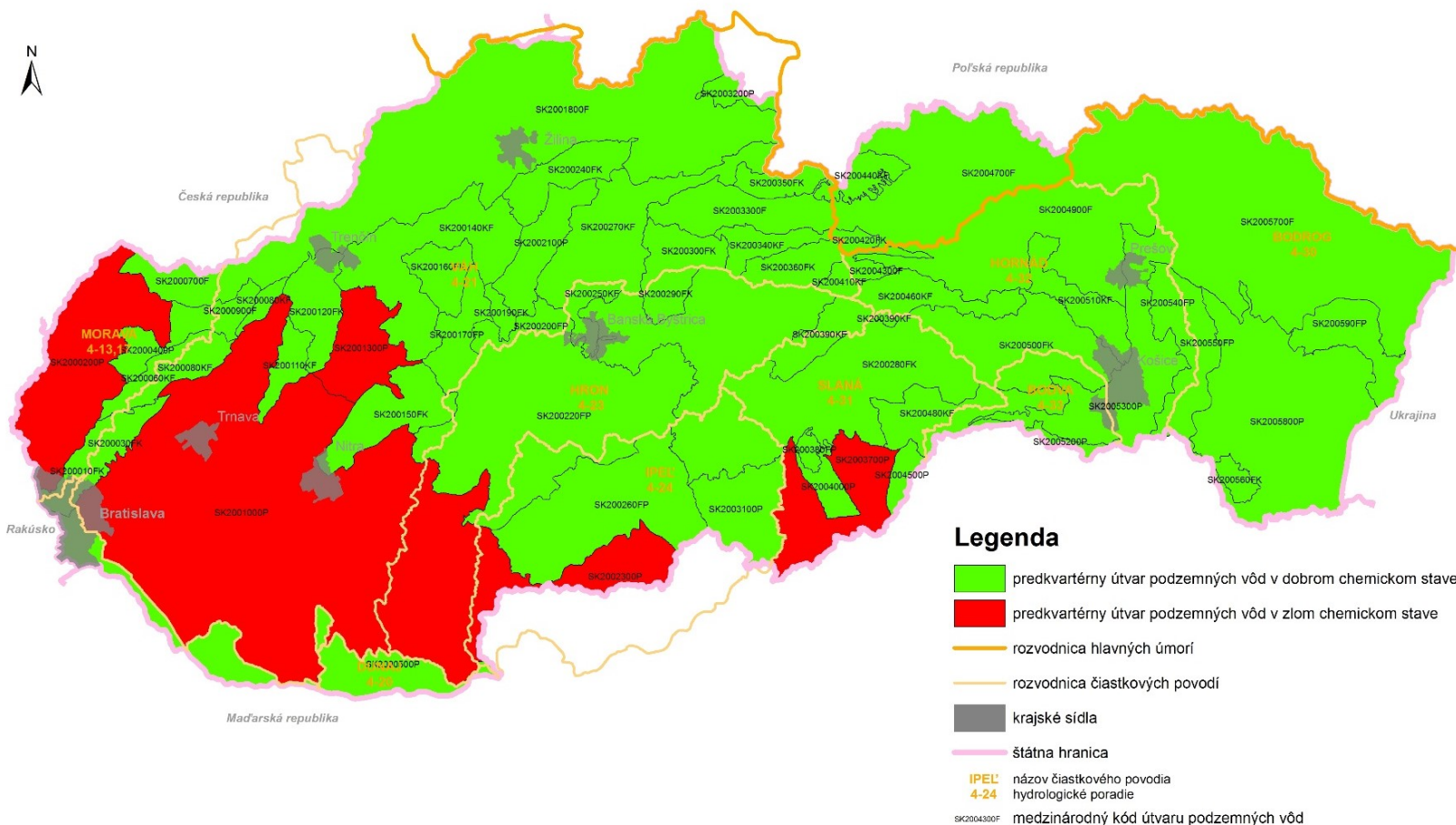
Tematický obsah zostavený podľa zákona č. 364/2004 Z. z. organizáciami rezortu životného prostredia SR.
Publikovanie vyhradilo štátnym vydavateľom MZP SR.

Mierka 1:1 000 000
0 7,5 15 30 45 60 km

© Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, 2016

Chemický stav predkvartérnych útvarov podzemných vôd

Tematický obsah zostavený podľa zákona č. 361/2004 Z.z. organizáciami rezortu životného prostredia SR.
Publikovanie výtlačne so súhlasom vydavateľa - ÚZP SR.

© Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, 2019

POUŽITÉ 4 TESTY:

1. **POSÚDENIE DISPONIBILNÉHO POTENCIÁLU PODZEMNEJ VODY V ÚTVARE K REÁLNEMU VYUŽÍVANIU**
  - globálne bilančné hodnotenie útvarov podzemných vôd,
  - lokálne hodnotenie využívania vo vnútri útvaru.
2. **HODNOTENIE EXISTENCIE VÝZNAMNÝCH ZOSTUPNÝCH TRENDOV** hladiny podzemnej vody, resp. výdatností prameňov v útvaroch (objekty štátnej hydrologickej siete SHMÚ)
3. **HODNOTENIE KVANTITY PODZEMNEJ VODY NA STAV SUCHOZEMSKÝCH EKOSYSTÉMOV ZÁVISLÝCH NA PODZEMNEJ VODY**
4. **HODNOTENIE KVANTITY PODZEMNEJ VODY NA STAV POVRCHOVÝCH VÔD**

GLOBALNE BILANČNÉ ZHODNOTENIE ÚTVAROV

transformovaná hodnota dostupných čiastkových zdrojov podzemných vôd zohľadňujúca kategorizáciu zaradenia/presnosti vyčíslených množstiev podzemných vôd

limitná hodnota = maximálne 80 % využitíu (ekologický aspekt, klimatické zmeny, chyby vyčíslenia)

ZLÝ KVANTITATÍVNY STAV :

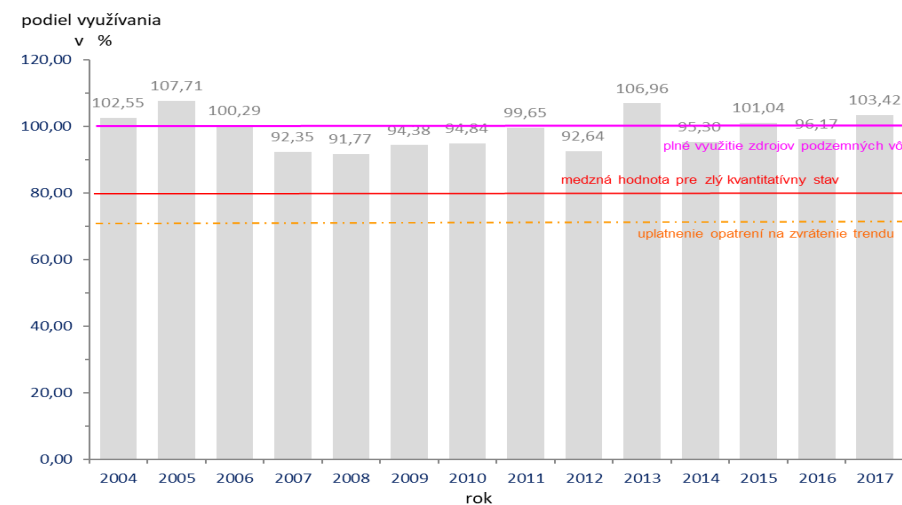
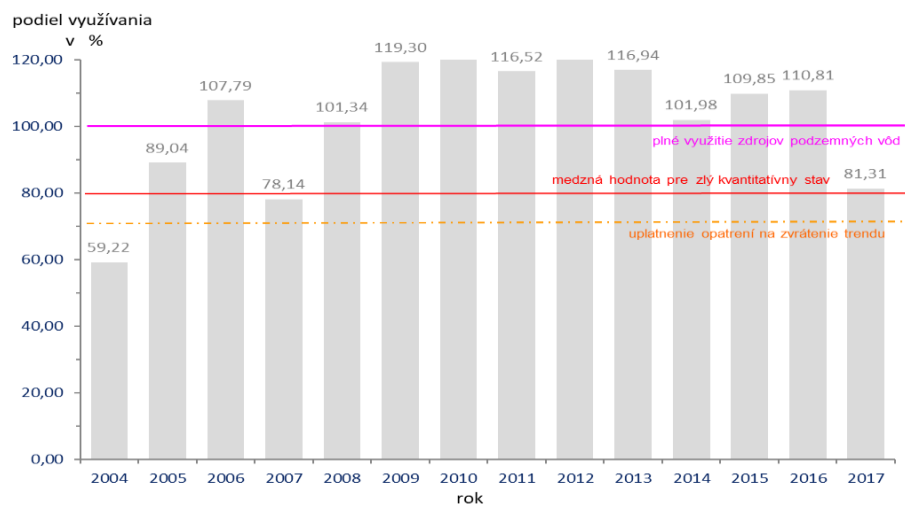
SK200030FK

Puklinové a krasovo puklinové podzemné vody Pezinských Karpát

SK200160FK

Puklinové a krasovo puklinové podzemné vody južnej časti Strážovských vrchov

BILANČNÉ ZHODNOTENIE LOKALÍT VO VNÚTRI ÚTVAROV

Posúdenie situácie vo vodohospodársky využívaných lokalitách vo vnútri každého útvaru podzemnej vody

- kritický stav na lokalite - využívanie podzemnej vody na úrovni viac ako 85 % kapacity vodného zdroja,
- havarijný stav na lokalite - využívanie odpovedá kapacite vodného zdroja (absentuje ekologický odtok).

ZLÝ KVANTITATÍVNY STAV :

SK2001800F

Puklinové podzemné vody západnej časti flyšového pásma a podtatranskej skupiny

3 LOKALITY KRITICKÝ STAV A 2 LOKALITY
HAVARIJNÝ STAV
Nižné Matejkovo, Ľubochňa, Hubová, Kalameny

SK200270KF

Dominantné krasovo-puklinové podzemné vody Velkej Fatry, Chočských vrchov a Západných Tatier

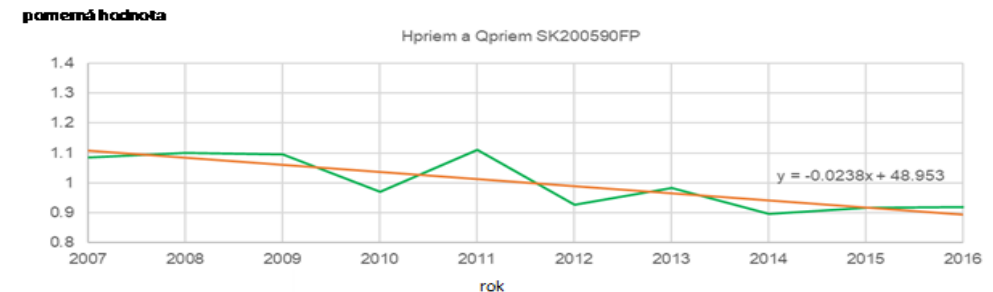
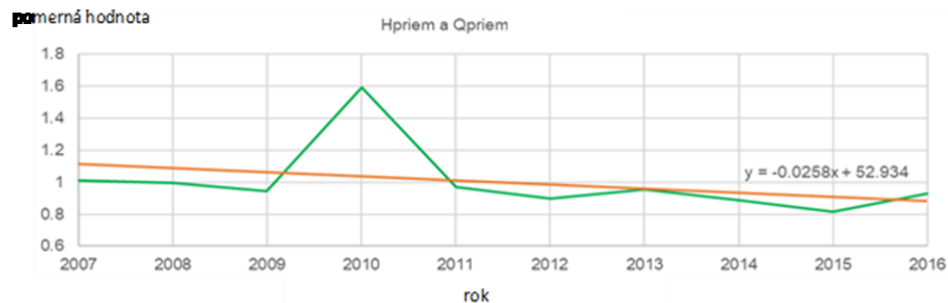
2 LOKALITY KRITICKÝ STAV A 3 LOKALITY
HAVARIJNÝ STAV
Mútne, Nesluša, Lednické Rovne, Hladovky, Oravice

ZHODNOTENIE EXISTENCIE VÝZNAMNÝCH ZOSTUPNÝCH TRENDOV

Identifikácia štatisticky významných zostupných trendov hladín podzemnej vody a výdatnosti prameňov na úrovni monitorovacích miest SHMÚ

- použitý neparametrický štatistický test (Mann-Kendall),
- štatistická významnosť trendu testovaná aj parametrickou metódou (ANOVA),
- charakter rozdelenia údajov testovaný štatistickými testami (Shapiro-Wilkov test a Lillieforsov test),
- všetky štatistické testy boli vykonávané na hladine $\alpha = 5\%$.

ZLÝ KVANTITATÍVNY STAV :

SK200160FK

Puklinové a krasovo puklinové podzemné vody južnej časti Strážovských vrchov

SK200590FP

Puklinové a medzizrnové podzemné vody neovulkanitov Vihorlatu

ZHODNOTENIE PODZEMNEJ VODY NA STAV SUCHOZEMSKÝCH EKOSYSTÉMOV ZAVISLÝCH NA PODZEMNEJ VODE

- Boli identifikované biotopy európskeho významu s vysokou alebo strednou senzibilitou na podzemné vody - celkovo **640 biotopov**.
- Následná analýza zahrňovala:
  - výber biotopov s rozlohou väčšou ako 5 hektárov,
  - penovcové prameniská s ohľadom na ich význam boli posudzované všetky bez veľkostného kritéria,
  - možné ovplyvnenie biotopov odberom podzemnej vody (do 500 m, využívané množstvo pzv $\geq 0,5$ l/s),
  - blízkosť lokalít s kritickým alebo havarijným stavom,
  - hydrologické a hydrogeologické posúdenie lokalít s výskytom vybraných SEzPzV,
  - terénny prieskum.

ZLÝ KVANTITATÍVNY STAV :

penovcové pramenisko **TML 7220 046 – Bukovinka**

SK200270KF

Dominantné krasovo-puklinové podzemné vody Velkej Fatry, Chočských vrchov a Západných Tatier

ZHODNOTENIE KVANTITY PODZEMNEJ VODY NA STAV POVRCHOVÝCH VÔD

Hodnotenie kvantitatívneho stavu útvaru podzemnej vody na základe hodnotenia antropogénneho vplyvu odberov podzemných vôd na povrchové vody

- zhodnotenie nepriaznivých stavov na bilančných profiloch povrchových vôd (2013-2018),
- očakávaný stav na bilančných profiloch povrchových vôd v krátkodobom výhľade 10 rokov,
- hodnotenie vodných útvarov povrchových vôd.

ZLÝ KVANTITATÍVNY STAV :

profil Hron Bystrica ústie - odbery 385 l.s^{-1}
(lokalita Harmanec Tunel, Čierno, Cenovo, Jergaly, Štubne)

SK200250KF

Dominantné krasovo puklinové
podzemné vody Velkej Fatry

profil Váh – Čierny Váh nad vodnou nádržou, odbery 247 l.s^{-1}
(lokalita Liptovská Teplička)

SK200410KF

Dominantné krasovo puklinové
podzemné vody východu Nízkyh
Tatier

KVANTITATÍVNY STAV KVARTÉRNÝCH A PREDKVARTÉRNÝCH ÚTVAROV PODZEMNÝCH VÔD - VÝSLEDNÉ HODNOTENIE

KÓD ÚTVARU	BILANČNÉ HODNOTENIE	ZOSTUPNÉ TRENDY	SEzPzV	INTERAKCIA PV a PZV	SPOL' AHLIVOSŤ HONOTENIA
SK200030FK	ZLÝ STAV				3
SK200160FK	ZLÝ STAV	ZLÝ STAV			1
SK2001800F	ZLÝ STAV				3
SK200250KF				ZLÝ STAV	3
SK200270KF	ZLÝ STAV		ZLÝ STAV		3
SK200410KF				ZLÝ STAV	2
SK200590FP		ZLÝ STAV			1

V SÚP Dunaja:

v dobrom kvantitatívnom stave

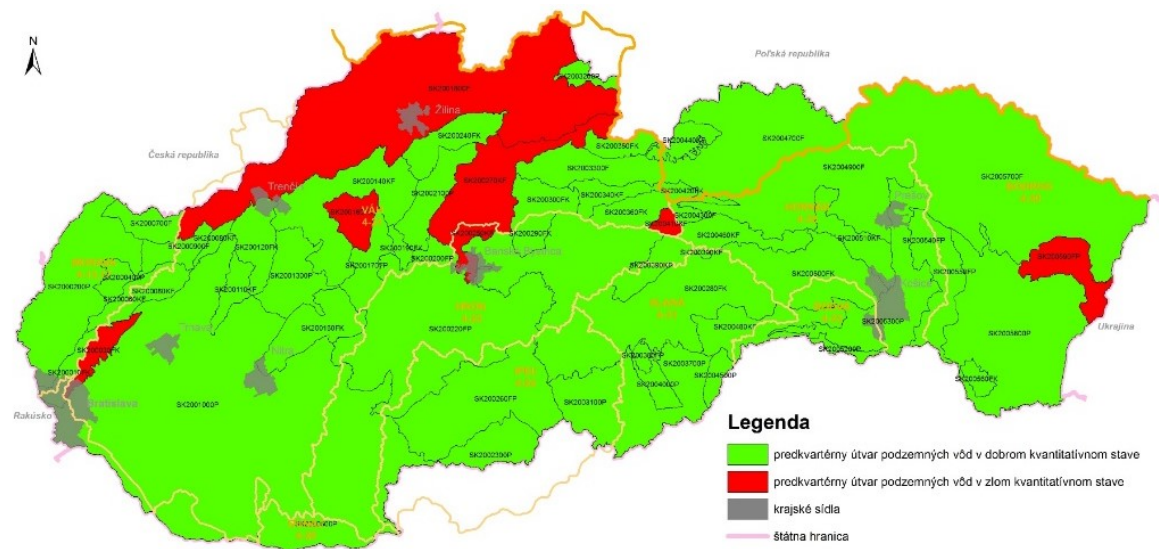
- 15 kvartérnych ÚPzV,
- 49 predkvartérnych ÚPzV,

v zlom kvantitatívnom stave

- 7 predkvartérnych ÚPzV.

Všetky 4 ÚPzV v SÚP Visly:

- v dobrom kvantitatívnom stave.

Kvantitatívny stav geotermálnych útvarov podzemných vôd

Hodnotenie kvantitatívneho stavu geotermálnych ÚPzV na základe 2 samostatných testovacích kritérií:

Testovacie kritérium I – bilančné hodnotenie útvarov podzemných vôd v období 2015-2017

- Použitá transformovaná hodnota využiteľných množstiev podzemných vôd pre každý geotermálny útvar (THVM), ktorá predstavuje vzájomne porovnateľný údaj o sumárnych využiteľných množstvách podzemných vôd medzi jednotlivými geotermálnymi ÚPzV, ale aj voči predkvartérnym ÚPzV.
- Výsledné bilančné hodnotenie množstiev podzemných vôd - faktor bilančného stavu (B_s), ktorý predstavuje vzájomný pomer stanovených využiteľných množstiev a odberov geotermálnych vôd za hodnotený rok.

Dobrý stav: B_s – dobrý ($3,33 < B_s$), B_s – uspokojivý ($1,43 < B_s \leq 3,33$) a B_s – napätý ($1,18 < B_s \leq 1,43$).

Zlý stav: B_s – kritický ($1,00 < B_s \leq 1,18$) a B_s – havarijný ($B_s \leq 1,00$).

Pre porovnanie bilančného stavu útvaru v sledovanom období aj medzi útvarmi navzájom sa používa hodnota bilančného stavu so zohľadnením transformovaných využiteľných množstiev – B_sT v %. Medzná hodnota dobrého kvantitatívneho stavu (MH) bola stanovená na úrovni **< 80 %**.

Testovacie kritérium II – hodnotenie trendu časového vývoja kvantitatívneho stavu

- Pri hodnotení trendu časového vývoja kvantitatívneho stavu geotermálnych ÚPzV sa vychádzalo z B_sT . Časový vývoj kvantitatívneho stavu má pri útvaroch v dobrom stave skôr informačný charakter, ale pri útvaroch, kde bilančná hodnota útvaru sa nachádza v pásme v rozmedzí 70-80 % hodnoty je potrebné stanoviť nápravné opatrenia na zvrátenie negatívneho trendu vo vývoji odberov vôd. Pri výskyte minimálne jednej bilančnej hodnoty geotermálneho útvaru počas hodnoteného obdobia prevyšujúcej hodnotu > 70 % je potrebné vyjadriť znamienkami charakter vývoja kvantitatívneho stavu nasledovne: (-) – pokles, (+) – nárast a (=) – stály stav.

Kvantitatívny stav geotermálnych útvarov podzemných vôd

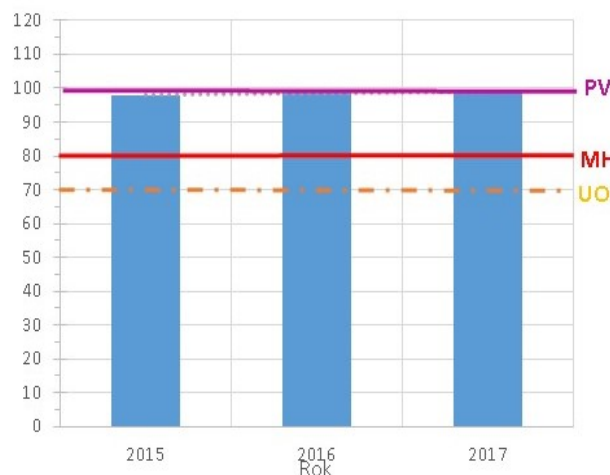
Vyhodnotenie kvantitatívneho stavu geotermálnych útvarov podzemných vôd.

Kód útvaru	THVM	BsT [%]			TČV	Počet zdrojov v kritickom alebo havarijnóm stave	Spoľahlivosť hodnotenia	PVZ	Stav
		2015	2016	2017					
SK300070FK	18,16	97,86	98,79	98,60	(+)	5 (Trenč. Teplice)	2	6	zlý
SK300210FK	4,33	255,50	222,67	205,52	(-)	1 (Podhájska)	1	1	zlý
SK3002600P	2,50	149,49	0,00	145,30	(-)	1 (Dolná Strehová)	1	1	zlý

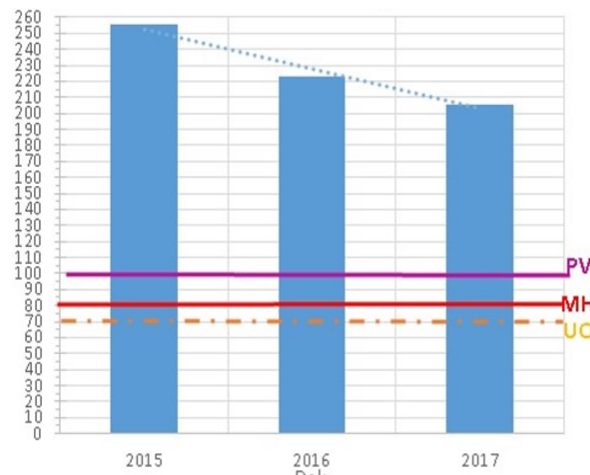
BsT – hodnota bilančného stavu so zohľadnením transformovaných využiteľných množstiev, PVZ – počet využívaných zdrojov, TČV – trend časového vývoja kvantitatívneho stavu, THVM – transformovaná hodnota využiteľných množstiev

V zlom kvantitatívnom stave sú klasifikované **3** geotermálne útvary podzemných vôd:

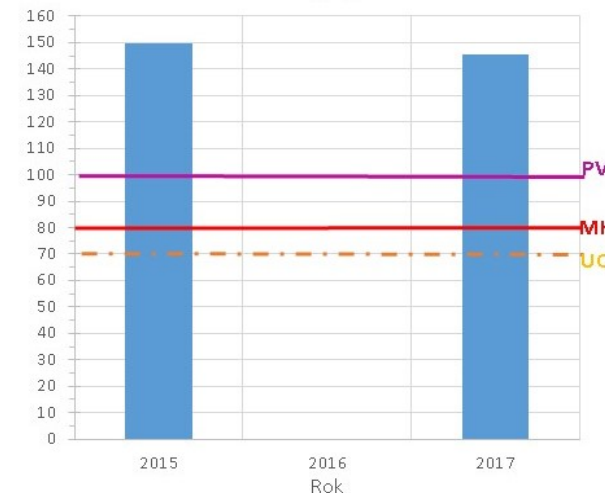
SK300070FK

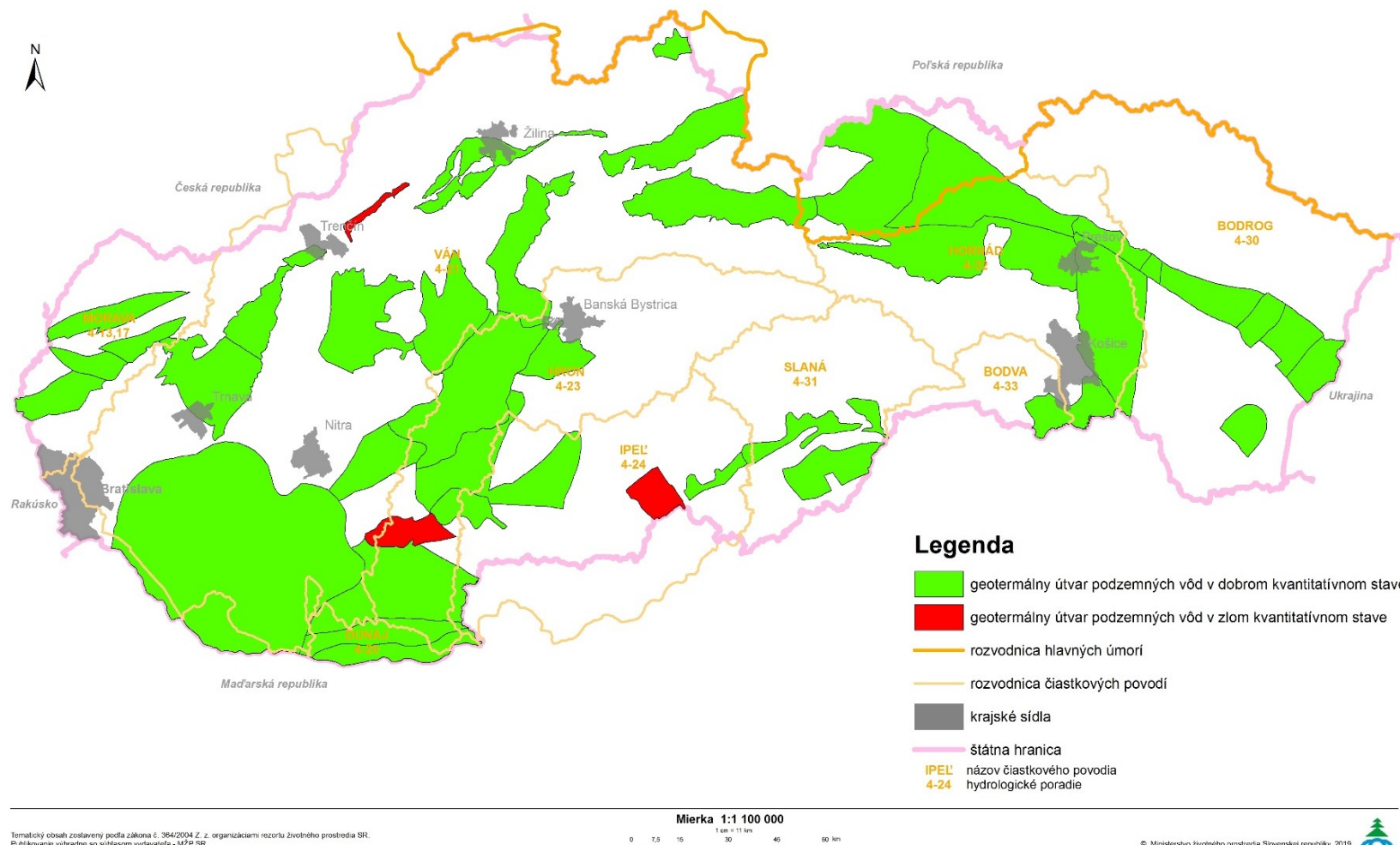
SK300210FK

SK3002600P

Kvantitatívny stav geotermálnych útvarov podzemných vôd

Tematický obsah zostavený podľa zákona č. 354/2004 Z. z. organizáciou rezortu životného prostredia SR. Publikovanie vyžaduje súhlas vydavateľa - MŽP SR.

Chemický stav geotermálnych útvarov podzemných vôd

Hodnotenie stability chemického zloženia vôd - údaje charakterizujú chemický typ vody (●●) a mineralizácia (M).

Hodnotenie chemického stavu geotermálnych útvarov - lokalizácia zdrojov geotermálnej vody (+/-):

(+)	(-)
<ul style="list-style-type: none"> prítomné zdroje geotermálnej vody v útvare a realizuje sa odber geotermálnej vody	<ul style="list-style-type: none"> neprítomné zdroje geotermálnej vody v útvare prítomné zdroje geotermálnej vody, ale nerealizuje sa odber geotermálnej vody
Nasleduje hodnotenie	dobry chemický stav
<ul style="list-style-type: none"> metódou medzikvartilového rozpätia (IQR) stabilný alebo nestabilný chemický typ vody trend vývoja ukazovateľov (M, hlavné katióny a anióny) → (+), (-), (=)	
dobry/zly chemický stav	

IQR – používa definovanie odľahlých hodnôt súboru dát konvenčne uznaný 1,5 násobok medzikvartilového rozdielu.

1 - geotermálny ÚPzV - metódou medzikvartilového rozpätia (IQR) a trendu vývoja ukazovateľov,

12 - geotermálnych ÚPzV v dobrom chemickom stave (s poznámkou bez antropogénneho vplyvu).

Chemický stav geotermálnych útvarov podzemných vôd

Výsledné vyhodnotenie chemického stavu geotermálnych ÚPzV – kritérium stabilita chemického zloženia.

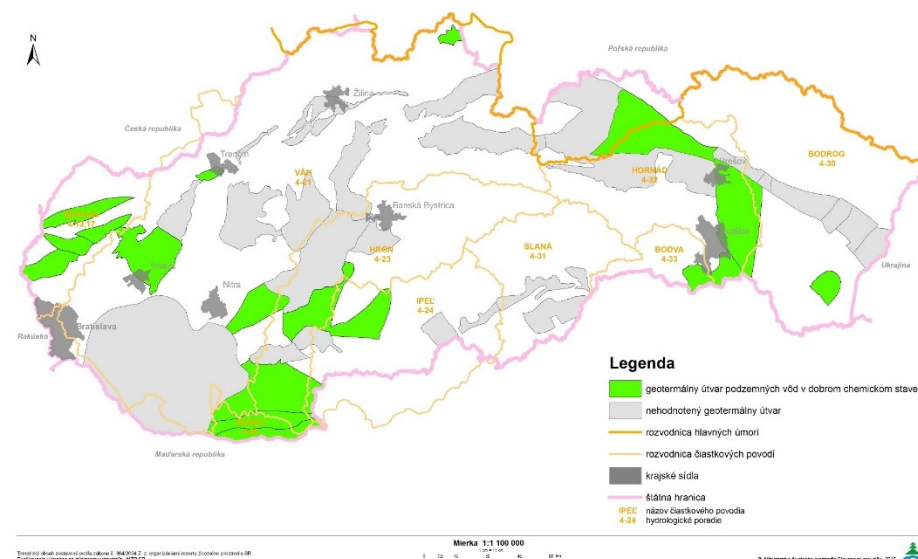
Kód útvaru	Plocha (km ²)	Metóda hodnotenia	SH	Poznámka ^a	Chemický stav
SK300010FK	248	IQR, Trend	2		dobrý
SK300020FK	312		0	bez antropogén. vplyvu	dobrý
SK300030FK	710		0	bez antropogén. vplyvu	dobrý
SK300040FK	584		0	bez antropogén. vplyvu	dobrý
SK300060FK	48		0	bez antropogén. vplyvu	dobrý
SK300150FK	853		0	bez antropogén. vplyvu	dobrý
SK300170FK	847		0	bez antropogén. vplyvu	dobrý
SK300180FK	323		0	bez antropogén. vplyvu	dobrý
SK300200FK	752		0	bez antropogén. vplyvu	dobrý
SK300230FP	142		0	bez antropogén. vplyvu	dobrý
SK300250PF	851		0	bez antropogén. vplyvu	dobrý
SK300300FP	61		0	bez antropogén. vplyvu	dobrý
SK300310FP	261		0	bez antropogén. vplyvu	dobrý

^a - v útvaroch, kde nie je evidovaný odber, je chemický stav hodnotený ako dobrý.

IQR – metóda medzikvartilového rozpätia, Trend – určený z lineárnej trendovej spojnice,

SH – spoľahlivosť hodnotenia: 0 – bez informácií, 2 – stredná

- 13 ÚPzV klasifikovaných v dobrom chemickom stave,
- 18 ÚPzV nehodnotených, pretože neboli k dispozícii aktuálne chemické analýzy.

HODNOTENIE STAVU ÚTVAROV PODZEMNÝCH VÔD - ZÁVERY

Chemický stav

- 75 útvarov podzemných vôd je v dobrom chemickom stave - 8 kvartérnych ÚPzV, 54 predkvartérnych ÚPzV a 13 geotermálnych ÚPzV,
- 13 útvarov podzemných vôd je v zlom chemickom stave - 8 kvartérnych ÚPzV a 5 predkvartérnych ÚPzV,
- ? 18 geotermálnych ÚPzV je nehodnotených.

Kvantitatívny stav

- 96 útvarov podzemných vôd je v dobrom kvantitatívnom stave - 16 kvartérnych ÚPzV, 52 predkvartérnych ÚPzV a 28 geotermálnych ÚPzV.
- 10 útvarov podzemných vôd je v zlom kvantitatívnom stave - 7 predkvartérnych ÚPzV a 3 geotermálne ÚPzV.

ÚPzV v zlom chemickom stave (13) a zlom kvantitatívnom stave (10) sú vymedzené v SÚP Dunaja. Všetky ÚPzV vymedzené v SÚP Visly sú v dobrom chemickom a kvantitatívnom stave.

Podkladové dokumenty sú dostupné z: <http://www.vuvh.sk/rsv2/default.aspx?pn=PDM>

Ďakujeme za pozornosť

???

